

ФЕЙКОВІ ЗБОРИ КОШТІВ ДЛЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ЯК ОДИН ІЗ СУЧАСНИХ ВИДІВ ШАХРАЙСТВА

РЕЗНИК О. М. - військовослужбовець, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, старший науковий співробітник кафедри економічної кібернетики Навчально-наукового інституту бізнесу, економіки та менеджменту Сумського державного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4569-8863>

УДК 342.9

DOI: <https://doi.org/10.32782/ep.2024.3.45>

Статтю присвячено комплексному науковому з'ясуванню сутності шахрайської схеми у вигляді фейкових зборів коштів для Збройних Сил України та вивченні особливостей її реалізації. Встановлено характерні відмінності адміністративної та кримінальної видів відповідальності за вчинення шахрайства. З метою розкриття сутності фейкових зборів коштів для Збройних Сил України розглянуто можливі способи реалізації цих шахрайських схем на конкретних прикладах, серед яких: створення у соціальних мережах або месенджерах фейкових облікових записів (шахрайських сторінок), що здійснюється як одноособово, так і групами осіб; створення фейкових благодійних фондів, громадських організацій, а також збори коштів під виглядом волонтерів; виманювання від благодійних фондів та волонтерських організацій допомоги для Збройних Сил України під виглядом військовослужбовців тощо. В результаті здійсненого наукового пізнання з урахуванням актуальності досліджуваного питання в умовах дії воєнного стану в Україні та великої кількості постраждалих від шахрайських схем виманювання грошей на потреби армії, висловлено думку щодо доцільності розробки та розміщення на офіційному веб-порталі державного органу (наприклад, кіберполіції або Національної поліції України) пам'ятки як розпізнати фейкові збори коштів на потреби Збройних Сил України. Також звернено окрему увагу, що з метою попередження людей, які можуть стати жертвами шахраїв, бажаних матеріально нажитися на зборах коштів для військовослужбовців, у нагоді стали б також збір та публікація інформації

щодо рахунків фейкових зборів коштів на потреби Збройних Сил України. Акцентовано, що розміщення інформації саме щодо рахунків фейкових зборів коштів на потреби Збройних Сил України на офіційному веб-порталі державного органу (наприклад, кіберполіції або Національної поліції України) допомогло б уникнути кількості постраждалих осіб від цього сучасного виду шахрайства, і, з огляду на відкритість такої інформації, зупинити самих шахраїв надалі вчиняти протиправні винні діяння.

Ключові слова: шахрайство, шахрайські схеми, фейкові збори коштів, донати, Збройні Сили України, військовослужбовці, фейкові благодійні організації, волонтери, відповідальність.

Постановка проблеми

Сучасні реалії життя в Україні свідчать про те, що більшість людей, які не тільки проживають на її території, але й знаходяться за межами держави, прагнуть закінчення періоду дії воєнного стану. Безумовно, важлива роль у вирішенні даного питання відведена військовослужбовцям Збройних Сил України, якими фактично реалізовується громадянський конституційний обов'язок із захисту Вітчизни, її незалежності та недоторканості. Водночас очевидним є й бажання багатьох інших щодо наближення мирного життя у нашій країні, що знаходять свій прояв у будь-яких способах, зокрема, шляхом зборів коштів для Збройних Сил України. Тому на сьогоднішній день не є новиною, що на теренах Інтернету постійно зустрічається інформація стосовно збо-

рів коштів на підтримку військовослужбовців, що більш відомі як «донати на допомогу Збройним Силам України», «донати на підтримку Збройних Сил України», «донати на потреби військовослужбовців» тощо. У той же час необхідно враховувати, що на противагу людям, які мають чисті наміри допомогти, існують інші, які цією довірою бажають скористатися та наживитися на ній матеріально. Відтак і виникають різноманітні шахрайські схеми заволодіти чужими грошовими коштами, що в реальності призначені на благодійність. І у даному випадку збори на підтримку Збройних Сил України не є виключенням. Як один із сучасних видів шахрайства у період дії воєнному стану, цей спосіб набрав неабиякої популярності та став вкрай небезпечним, що привертає увагу до більш детального дослідження його сутності та вивчення особливостей реалізації цієї шахрайської схеми.

Стан дослідження проблеми

З початку введення воєнного стану в Україні почали набирати обертів багато різноманітних схем заволодіння чужими коштами, на так би мовити «успішність» реалізації яких вплинула ситуація в державі. В цьому аспекті однією з шахрайських схем привласнення грошей стали фейкові збори коштів для Збройних Сил України. Якщо загалом брати до уваги тематику, пов'язану з дослідженням особливостей шахрайства, шахрайських схем привласнення коштів, юридичної відповідальності за вчинення таких діянь тощо, то вона неодноразово була об'єктом наукового пізнання багатьох вчених та науковців, серед яких можна відзначити: Ю. В. Баулін, Р. М. Білокінь, О. М. Бодунова, А. А. Гмирін, Г. В. Дідківська, О. О. Дудоров, В. В. Кузнецов, І. С. Курбатова, П. П. Латковський, Н. А. Лугіна, С. С. Мірошниченко, О. В. Попович, А. В. Савченко, В. В. Сташис, В. Я. Тацій, Л. В. Томаш, В. І. Тютюгін, М. І. Хавронюк, І. М. Чекмарьова та ін. Водночас з огляду на те, що поширення фейкових зборів коштів для Збройних Сил України зумовлена сучасною ситуацією у нашій державі, пов'язаною з воєнним станом, то комплексному науковому дослідженню особливос-

тей цього виду шахрайства не було приділено достатньої уваги.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є встановлення особливостей, характерних фейковим зборам коштів для Збройних Сил України як одного із сучасних видів шахрайства у період дії воєнного стану. З урахуванням мети наукового пізнання завдання дослідження полягає у з'ясуванні сутності шахрайської схеми у вигляді фейкових зборів коштів для Збройних Сил України та вивчення особливостей її реалізації.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному науковому з'ясуванні сутності шахрайської схеми у вигляді фейкових зборів коштів для Збройних Сил України та вивченні особливостей її реалізації.

Виклад основного матеріалу

На сьогоднішній день у багатьох соціальних мережах зокрема та на теренах Інтернету загалом часто зустрічаються пропозиції щодо допомоги Збройним Силам України, якій притаманний суто благодійний характер. В контексті обраної тематики дослідження важливо зазначити, що взагалі поняття «збори коштів для Збройних Сил України» є загальноживаним, тому необхідною є конкретизація його змістовного наповнення. Вживання зазначеного поняття може передбачати різноманітні способи підтримки Збройних Сил України для ефективного виконання бойових завдань та забезпечення безпеки, що, до прикладу, стосується закупівель: дронів; транспорту; військової техніки; палива; комп'ютерної техніки; військового спорядження та амуніції; одягу для військовослужбовців; лікарських засобів та медичних виробів для забезпечення надання медичної допомоги та соціальної реабілітації; харчових продуктів; засобів гігієни та багато іншого.

Вивчення положень окремих правових документів діючої національної нормативно-правової бази дозволяє констатувати, що специфіка вчиненого протиправного діяння, що може кваліфікуватися як шахрайство, впливає на визначення виду юридич-

ної відповідальності, до якої буде притягнутися особа-правопорушник, і відповідно на обрання міри цієї відповідальності. Тому важливо встановити характерні особливості адміністративної та кримінальної видів відповідальності за вчинення шахрайства.

Адміністративна відповідальність за вчинення шахрайства передбачена ст. 51 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X (далі – КУпАП). Характерна особливість притягнення особи саме до адміністративної відповідальності за шахрайство полягає у тому, що викрадення чужого майна шляхом шахрайства має бути дрібним. Виходячи з вимог ч. 1 ст. 51 КУпАП дрібним буде вважатися викрадення, якщо вартість такого майна на момент вчинення правопорушення не перевищує 0,5 неоподаткованого мінімуму доходів громадян [1]. Вчинення зазначеного діяння є фактичною підставою для притягнення особи-правопорушника до адміністративної відповідальності за ч. 1 ст. 51 КУпАП і передбачає застосування одного з альтернативних адміністративних стягнень у вигляді: 1) штрафу (від п'ятдесяти до ста неоподаткованих мінімумів доходів громадян); 2) громадських робіт (від двадцяти до тридцяти годин); 3) адміністративного арешту (до п'яти діб). У той же час дрібне викрадення чужого майна шляхом шахрайства, якщо його вартість на момент вчинення правопорушення становить від 0,5 до двох неоподаткованих мінімумів доходів громадян, є підставою для притягнення до адміністративної відповідальності за ч. 2 ст. 51 КУпАП та застосування одного з наступних адміністративних стягнень: 1) штраф (від ста до трьохсот неоподаткованих мінімумів доходів громадян); 2) громадські роботи (від тридцяти до сорока годин); 3) виправні роботи (до одного місяця) з відрахуванням двадцяти процентів заробітку; 4) адміністративний арешт (від п'яти до десяти діб) [1].

У той же час кваліфікація протиправного винного діяння як шахрайства можлива й за відповідною нормою Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року (далі – ККУ), а саме ст. 190. З урахуван-

ням того, що шахрайські схеми, пов'язані зі зборами коштів на потреби Збройних Сил України, вчиняються саме в умовах воєнного стану, то особливої уваги звісно потребує розгляд ч. 3 ст. 190 ККУ. Нею передбачено кримінальну відповідальність за шахрайство, вчинене в умовах воєнного чи надзвичайного стану, що завдало значної шкоди потерпілому. Саме визначення шахрайства законодавцем надано у ч. 1 ст. 190 ККУ, згідно якої ним є заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою [2]. Характерною особливістю шахрайства, що передбачає притягнення винної особи до кримінальної відповідальності, є його суб'єктивна сторона, якій притаманний не тільки прямий умисел, але й наявність корисливого мотиву (спонукання до незаконного збагачення за рахунок чужого майна) та корисливої мети (збагатитися самому або незаконно збагатити інших осіб, в домі яких зацікавлений винний) [3, с. 204]. Вчинення шахрайства в умовах воєнного чи надзвичайного стану, що завдало значної шкоди потерпілому, є підставою для притягнення особи до кримінальної відповідальності за ч. 3 ст. 190 ККУ та передбачає покарання у вигляді штрафу від чотирьох тисяч до восьми тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк від трьох до п'яти років [2]. Розкриття поняття значної шкоди міститься у Примітці 2 до ст. 185 ККУ, згідно якої вона визнається із врахуванням матеріального становища потерпілого та якщо йому спричинені збитки на суму від ста до двохсот п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян [2].

З метою розкриття сутності фейкових зборів коштів для Збройних Сил України важливо розглянути можливі шляхи реалізації цих шахрайських схем на конкретних прикладах.

Одним із самих розповсюджених способів шахрайства, пов'язаного зі зборами коштів для потреб військовослужбовців, на сьогодні є створення у соціальних мережах або месенджерах фейкових облікових записів (шахрайських сторінок), а саме більшою мірою у таких, як Facebook, Instagram,

Telegram. До прикладу, у Вінниці викрили шахрая, який організував через соціальні мережі фейкові збори коштів на потреби Збройних Сил України, придбання військової амуніції, обладнання та техніки. Слідчими було встановлено, що правопорушник, яким виявився 23-річний раніше судимий житель Вінниці, представляючись волонтером, на власних сторінках у соціальних мережах розміщував публікації про збір коштів на потреби військових та придбання спорядження, різноманітного обладнання й техніки, а також публікував звіти про постачання такої допомоги. Підозрюваний при спілкуванні з військовослужбовцями та цивільними особами давав їм обіцянки щодо продажу та поставки бажаними товарами військового призначення, але за фактом отримання грошових коштів на свої рахунки, товар не поставляв та припиняв подальше спілкування з потерпілими. В результаті таких протиправних винних діянь правопорушником було завдано збитків військовим та іншим громадянам на понад 77 000 грн. Таким чином йому було інкриміновано вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 190 ККУ (шахрайство, вчинене у великих розмірах, або шляхом незаконних операцій з використанням електронно-обчислювальної техніки) [4].

Слід зауважити, що створення фейкових сторінок для зборів коштів на потреби військовослужбовців, може бути як від імені зловмисника, так і «під прикриттям» інших людей. Одним з наочних прикладів стало викриття шахрайської схеми мешканця Кривого Рогу, яким було створено фейковий акаунт начальника військової адміністрації міста Кривого Рогу в месенджері Telegram. Правопорушником було розміщено пост з оголошенням про збір грошової допомоги на потреби Збройних Сил України, територіальної оборони та вказано номер своєї банківської картки, в результаті чого він зміг заволодіти коштами, які громадяни переказували на потреби української армії. Вчинення перелічених протиправних діянь, пов'язаних із реалізацією шахрайської схеми щодо зборів коштів для потреб Збройних Сил України під чужим ім'ям, стало фактичною підставою для

повідомлення про підозру за фактом шахрайства, передбаченого ч. 3 ст. 190 ККУ [5].

Зауважимо, що частими також є випадки фейкових зборів коштів на потреби Збройних Сил України, що вчиняються не однією людиною, а групою осіб. Одним з таких гучних випадків реалізації цієї шахрайської схеми стало викриття на Дніпропетровщині шахраїв, які вдавали з себе працівників платіжної організації з Польщі й крали гроші, які люди збирали для українських військових. Спочатку шахраї здійснювали у соціальних мережах пошук оголошень, пов'язаних зі збором грошей на допомогу Збройних Сил України та лікування поранених бійців, а потім, представляючись працівниками платіжної організації, пропонували отримати грошовий переказ з Польщі. Під виглядом конвертування злотих у гривні, правопорушники отримували персональні та банківські дані громадян, після чого привласнювали гроші з рахунків. У такий спосіб зловмисниками було ошукано понад 100 людей, які збирали кошти на Збройні Сили України, а загальна сума завданих збитків склала понад 2 000 000 грн. Фігурантам справи було інкриміновано, зокрема, вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 190 ККУ (шахрайство, вчинене в умовах воєнного чи надзвичайного стану, що завдало значної шкоди потерпілому) [6].

Ще одним із відомих способів шахрайства шляхом здійснення зборів на потреби Збройних Сил України є створення фейкових благодійних фондів та організацій. Головною метою зловмисників є привласнення коштів, які призначені для допомоги захисникам і захисницям України, а також людям, постраждалим від війни. В силу того, що випадки ошукування людей у такий спосіб не є поодинокими існує вже багато інформації, яка допомагає розпізнати фейкові благодійні фонди, перевіряти справжність благодійних організацій, громадських організацій, волонтерів. Серед ознак фейкового благодійного фонду виділяють: 1) відсутність контактів для зворотного зв'язку, ведення (оновлення) соціальної мережі; 2) пропозиція переводити фінансову допомогу на картку фізичної осо-

би; 3) наявність фішингового (підробленого) сайту; 4) наявність дешевого сайту (наявність помилок, картинок поганої якості, автоперекладу тексту тощо); 5) відсутність на сервісі youcontrol.com.ua даних про благодійний фонд [7]. Для перевірки дійсності благодійної організації також можливо здійснення наступних кроків: 1) перевірка їх членства в професійних асоціаціях; 2) перевірка внесення даних до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців; 3) з'ясування фізичної присутності благодійного фонду або громадської організації (наявність офісу) та персоналу; 4) наявність відомостей про засновників та звітність за попередні роки (публічна інформація, яка має бути у вільному доступі); 5) наявність співпраці з відомими організаціями, волонтерами та публічними особами; 6) наявність відзнак та відгуків про роботу; 7) перевірка присутності благодійного фонду або громадської організації в інформаційному полі тощо [8].

Окрему увагу хотілося б звернути на такий спосіб шахрайських зборів на потреби військових, коли самі благодійні фонди, волонтерські організації або окремі волонтери стають потерпілими. Так, до прикладу, Подільською окружною прокуратурою м. Києва було повідомлено про підозру двом місцевим жителям, яких звинувачують у заволодінні гуманітарною допомогою для Збройних Сил України. Слідством було встановлено, що чоловіки надсилали благодійним фондам та волонтерським організаціям від імені військових частин листи із запитом на отримання гуманітарної допомоги, при цьому не маючи жодного відношення до Збройних Сил України. У відповідь представники благодійних фондів зв'язувалися із шахраями за вказаними номерами телефонів та домовлялися надати необхідну допомогу. Надалі підозрювані у військовій формі, з печатками нібито військових частин отримували тактичне знаряддя, медичне обладнання і аптечки, які реалізовували на власний розсуд. У прокуратурі з'ясували, що фігуранти оформлювали акт прийому-передачі допомоги. Як доказ надання допомоги від фонду військовій частині вони навіть погоджувались зробити спільне фото. Було

встановлено причетність підозрюваних до семи епізодів шахрайства на загальну суму близько 1 700 000 грн. Під час обшуків поліція вилучила близько півмільйона гривень, мобільні телефони, комп'ютерну техніку, підроблені документи та печатки військових частин, гуманітарну допомогу, військову форму та інші речові докази. Попередньо їм було інкриміновано вчинення кримінального правопорушення за ч. 4 ст. 190 ККУ, що передбачає кримінальну відповідальність у вигляді позбавлення волі (до восьми років) [9]. Схожий випадок відбувся й на Житомирщині, де 24-річний місцевий житель, який під приводом «благодійних» донатів на спорядження військовим виманював гроші у волонтерів та витрачав їх на власні розваги. Упродовж 2022 – 2023 років чоловік розміщував оголошення у волонтерських спільнотах, в яких пропонував за «донат» спальні мішки та радіостанції, на які зреагували щонайменше восьмеро людей із різних міст України і переказали гроші. Причетний до шахрайства чоловік збагатився на майже 25 000 грн., йому було інкриміновано вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 190 ККУ (шахрайство, вчинене повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або таке, що завдало значної шкоди потерпілому) та ч. 1 ст. 209 ККУ (легалізація (відмивання) майна, одержано-го злочинним шляхом) [10].

Висновки

Звісно окрім вище розглянутих випадків реалізації шахрайських схем, пов'язаних зі зборами коштів для Збройних Сил України, на сьогодні їх існує велика кількість. І якщо аналізувати специфіку їх вчинення, то у своїй більшості скоєння таких протиправних діянь відбувається за допомогою мережі Інтернет через різноманітні соціальні мережі та відомі месенджери. Наразі у нашій державі викриттям правопорушень, що вчиняються з використанням електронно-обчислювальної техніки, займається кіберполіція – орган Національної поліції України, який розкриває та сприяє розкриттю злочинів іншим підрозділам поліції, спеціалізується на боротьбі зі злочинністю в мережі Інтернет. Загалом можна конста-

тувати, що в Інтернеті існує вже достатня кількість інформації про те, як можливо розпізнавати фейкові збори коштів на потреби військовослужбовців. Однак висловлюємо думку, що враховуючи актуальність цього питання в умовах дії воєнного стану в Україні та велику кількість постраждалих від шахрайських схем виманювання грошей на потреби армії, доцільно було б розробити пам'ятку як розпізнати фейкові збори коштів на потреби Збройних Сил України. Для спрощення можливості громадян користуватися такою пам'яткою ефективно було б надати до неї публічний доступ шляхом розміщення на офіційних веб-порталах державних органів: як постійних (кіберполіції), так і тимчасових (обласних, районних, міських військових адміністрацій). В ній, зокрема, бажано прописати як людина може у доступний їй спосіб перевірити самостійно справжність благодійних фондів, громадських організацій, волонтерів. Така пам'ятка стала би дуже корисною, адже її розміщення на офіційному веб-порталі державного органу, як і будь-якої іншої інформації, викликає більшу довіру у населення.

З метою попередження людей, які можуть стати жертвами шахраїв, бажаючих матеріально нажитися на зборах коштів для військовослужбовців, у нагоді були б також збір та публікація інформації щодо рахунків фейкових зборів коштів на потреби Збройних Сил України. Звернемо увагу, що така група існує у соціальній мережі Facebook під назвою «Стоп Шахрайство! Рахунки фейкових зборів», але там публікують інформацію про шахраїв, які ніби то збирають кошти на благодійні справи будь-якої спрямованості. Відтак розміщення інформації саме щодо рахунків фейкових зборів коштів на потреби Збройних Сил України (донатів для Збройних Сил України, донатів для військовослужбовців) на офіційному веб-порталі державного органу (наприклад, кіберполіції або Національної поліції України) можливо допомогло б уникнути кількості постраждалих осіб від цього сучасного виду шахрайства, і до того ж, з огляду на відкритість такої інформації, зупинити самих шахраїв надалі вчиняти протиправні винні діяння.

Література

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 80731-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додат. до № 51. Ст. 1122.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
3. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Х. : Право, 2013. Т. 2 : Особлива частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. 2013. 1040 с.
4. Луцков В. У Вінниці викрили зловмисника, який організував фейкові збори коштів на потреби ЗСУ. URL: <https://vezha.ua/u-vinnytsi-vykruly-zlovmysnykayakuj-organizovuvav-fejkovi-zbory-koshtiv-na-potreby-zsu/>.
5. Шахрайство на зборі коштів для ЗСУ – підозрюється мешканець Кривого Рогу. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/pip>.
6. Музиченко О. Ошукали понад сотню людей, які збирали кошти на ЗСУ: на Дніпропетровщині викрили зухвалих шахраїв. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/oshukaliponad-sotnyu-lyudey-yaki-zbirali-koshti-na-zsu-na-dnipropetrovschini-vikrili-zuhvalih-shahrayiv-2364196.html>.
7. Сторожук О. Допомогати не можна боятися: як розпізнати фейковий благодійний фонд. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/837923.html>.
8. Донати на ЗСУ: як не стати жертвою шахраїв. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/donati-zsu-k-stati-zhertvoyu-shahrayiv-1709647534.html>.
9. Баранівська Т. Отримували благодійну допомогу для ЗСУ: правоохоронці затримали у Києві псевдоволонтерів. URL: <https://suspilne.media/kyiv/708956-otrimovali-blagodijnu-dopomogu-dla-zsu-pravoohoronci-zatrimali-u-kyevi-psevdovolonteriv/>.
10. Остапчук І. Збирав «донати» для військових ЗСУ – гроші витрачав на розваги: жителя Житомирщини судитимуть за шахрайство. URL: <https://suspilne.media/zhytomyr/669768-zbirav-donati-dla->

vijskovih-zsu-grosi-vitracav-na-rozvagi-zitela-zitomirsini-suditimut-za-sahrajstvo/.

Oleh Reznik

**FAKE FUNDRAISING FOR THE
ARMED FORCES OF UKRAINE AS ONE
OF THE MODERN TYPES OF FRAUD**

The article is devoted to a comprehensive scientific elucidation of the essence of the fraudulent scheme in the form of fake fundraising for the Armed Forces of Ukraine and the study of the peculiarities of its implementation. Characteristic differences between administrative and criminal types of responsibility for committing fraud have been established. In order to reveal the essence of fake fund-raising for the Armed Forces of Ukraine, possible ways of implementing these fraudulent schemes were considered using specific examples, including: creation of fake accounts (fraudulent pages) in social networks or messengers, which is carried out both individually and by groups of individuals; creation of fake charitable funds, public organizations, as well as fundraising under the guise of volunteers; extortion from charitable foundations and volunteer organizations of assistance to the Armed Forces of Ukraine under the guise of military personnel, etc. As a result of the carried out scientific knowledge, taking into ac-

count the relevance of the researched issue in the conditions of martial law in Ukraine and a large number of victims of fraudulent schemes to extort money for the needs of the army, an opinion was expressed regarding the feasibility of developing and placing on the official web portal of a state body (for example, the cyber police or the National police of Ukraine) notes on how to recognize fake fundraising for the needs of the Armed Forces of Ukraine. Special attention was also drawn to the fact that in order to warn people who may become victims of fraudsters who want to profit materially from fundraising for military personnel, it would also be useful to collect and publish information on accounts of fake fundraising for the needs of the Armed Forces of Ukraine. It was emphasized that posting information specifically about accounts of fake fundraising for the needs of the Armed Forces of Ukraine on the official web portal of a state body (for example, the cyber police or the National Police of Ukraine) would help to avoid the number of victims of this modern type of fraud, and, given the openness such information, to stop the fraudsters themselves from committing illegal criminal acts in the future.

Keywords: fraud, fraudulent schemes, fake fundraising, donations, Armed Forces of Ukraine, military personnel, fake charities, volunteers, responsibility.